

AGH UNIVERSITY OF SCIENCE
AND TECHNOLOGY

Węgiel jako paliwo dla ogniw paliwowych

Piotr Tomczyk

Wydział Energetyki i Paliw

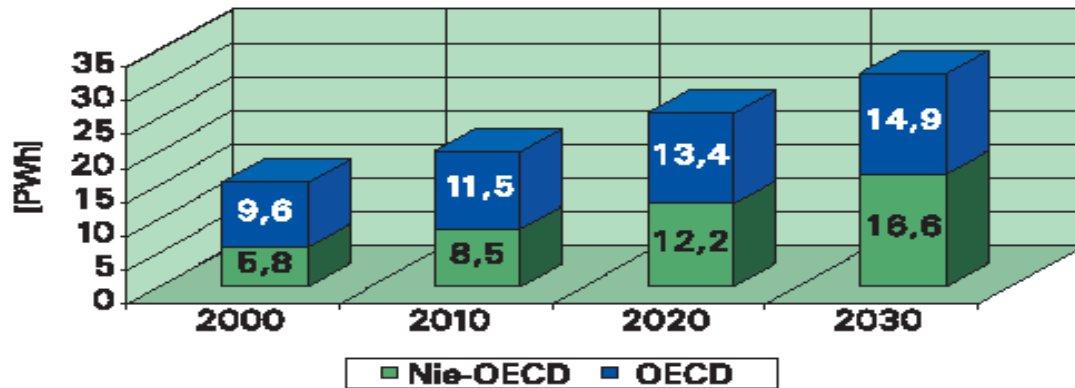
Zgazowanie węgla – fakty i szanse

AGH, 14. stycznia, 2009

Zużycie energii elektrycznej i struktura paliw dla elektroenergetyki w ujęciu globalnym w prognozie IEA (scenariusz referencyjny)

lata	1971	1997	2010	2020
Zużycie finalne energii elektrycznej Mtoe	3770	9870	14230	18460
	Struktura zużycia %			
Węgiel	49	44	44	44
Olej opałowy	22	9	7	6
Gaz	17	18	23	27
Energia jądrowa	2	20	16	12
Energia wodna	9	7	7	6
Inna odnawialna	0	3	4	4

Konieczność zaspokojenia wzrostu popytu na energię elektryczną

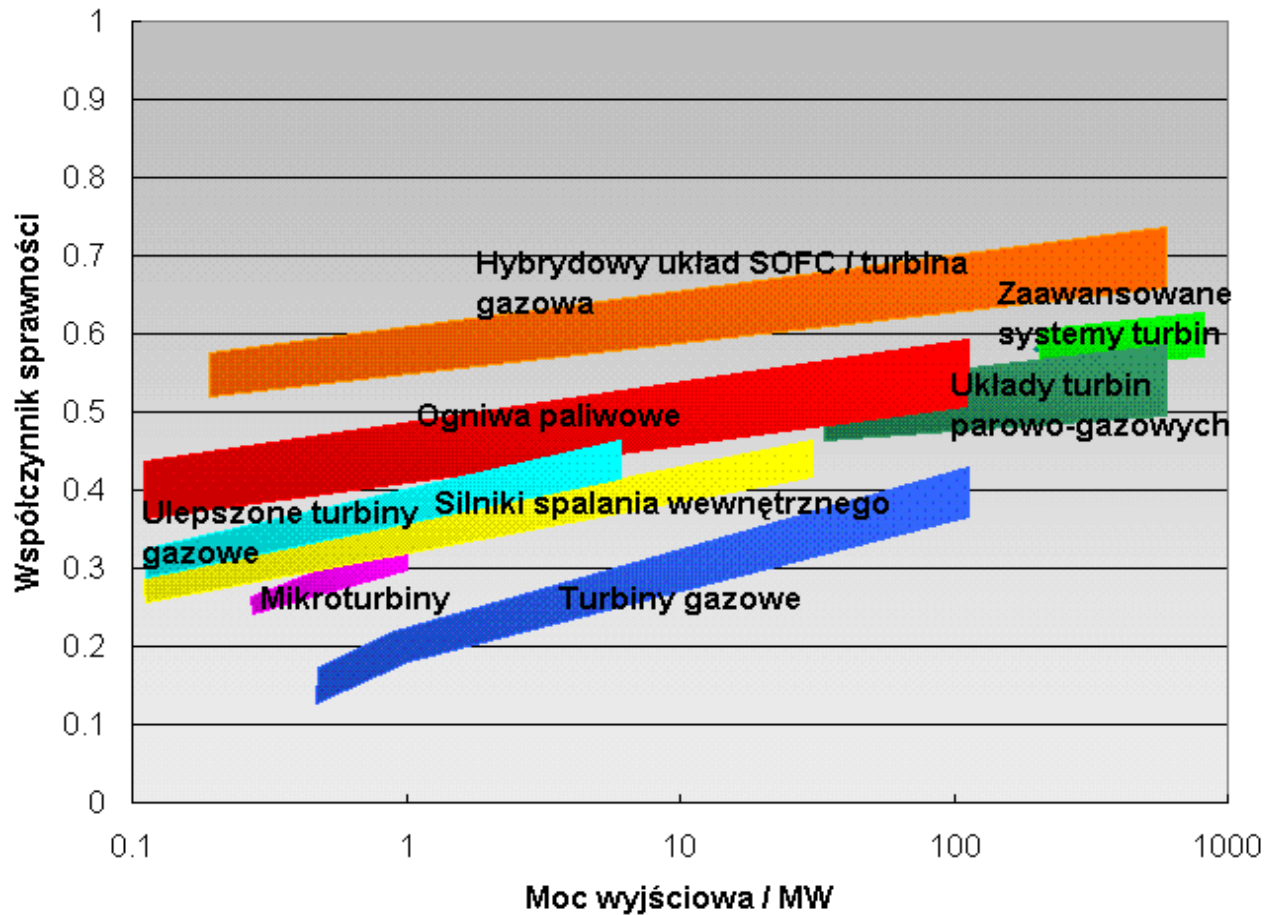
na świecie

w kraju

Efektywność wytwarzania energii elektrycznej w różnych rodzajach generatoróprądowców

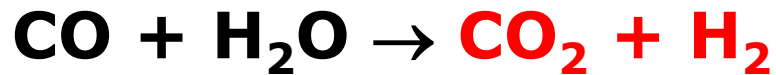
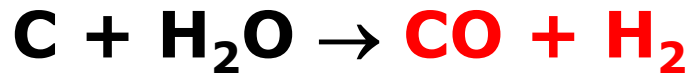

Efektywne i ekologiczne wykorzystanie węgla w sektorze energetycznym

- **zastosowanie systemów sprzężonych turbin gazowo-parowych (efektywność konwersji)**
  - konieczność zgazowania węgla (systemy IGCC: Integrated Gasification Combined Cycle)
- **w przyszłości wykorzystanie produktu zgazowania → wodoru** → w ogniwach paliwowych wodorowo-tlenowych (energetyka rozproszona)
- **konieczność separacji i magazynowania CO₂ (ekologia)**
- **węgiel jako surowiec zapewniający bezpieczeństwo energetyczne kraju**

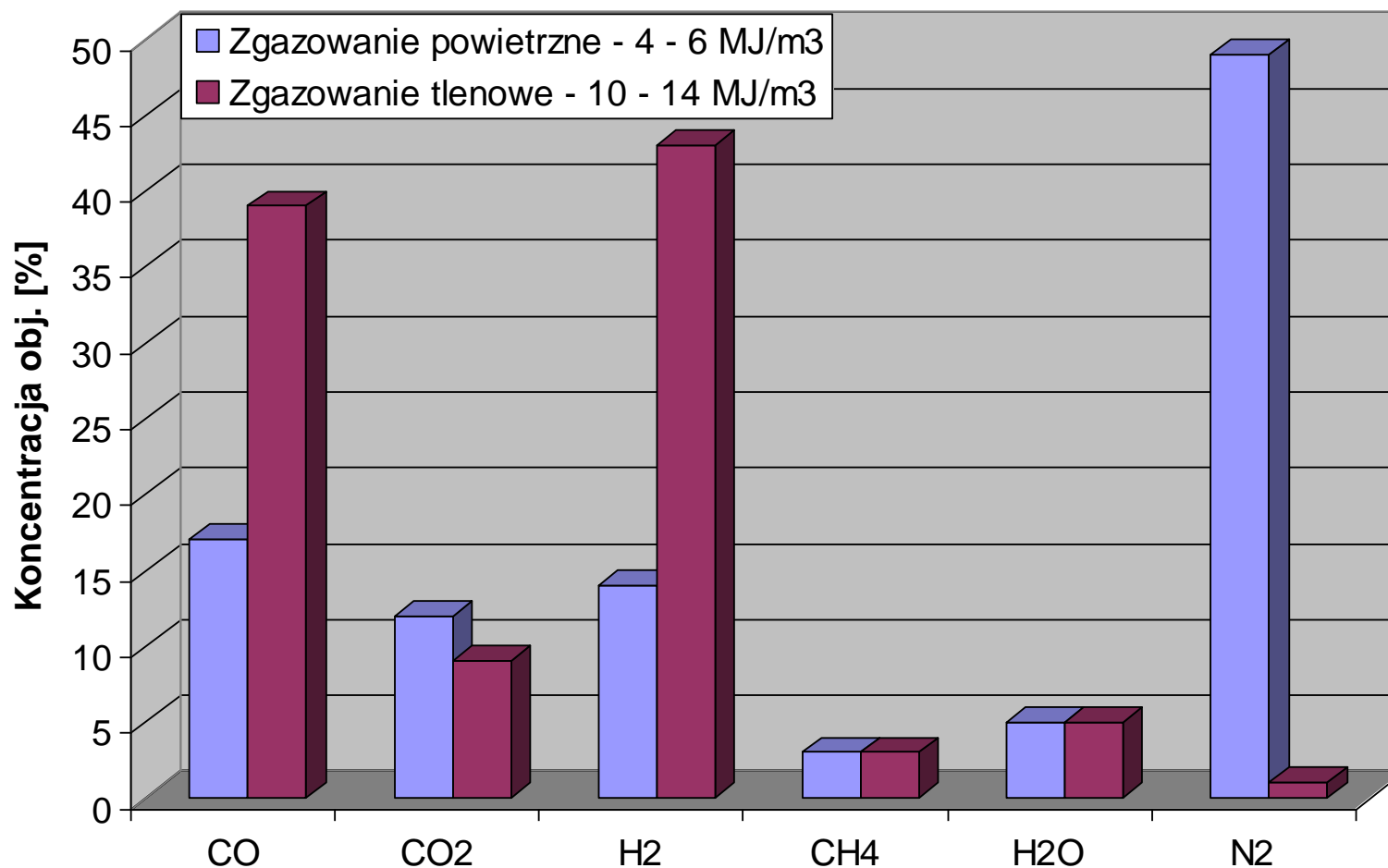
Zgazowanie węgla

Reakcje zgazowania węgla

- w reaktorach zewnętrznych
- podziemne

Skład gazu uzyskiwany w wyniku zgazowania powietrznego i tlenowego

Pożądane: tlenowe zgazowanie węgla

- **wyższa wartość opałowa**
- **wysokie stężenie wodoru**
- **wysokie stężenie CO, który może być łatwo przetworzony na wodór**
- **łatwiejsze oddzielenie CO₂**

Niestety! Zgazowanie surowców energetycznych jest zawsze związane ze stratą energii!

Minimalne straty energii przy wytwarzaniu wodoru

	Gaz ziemny (CH ₄)	LPG (CH _{2.6})	Nafta (CH _{2.2})	Ciężkie frakcje naftowe (CH _{1.4})	Węgiel (CH_{0.7})	Woda (H ₂ O)
Minimalne straty energii kJ/kmol H ₂	41 280	37 500	38 350	59 300	57 150	242 000
Minimalny % strat	14.5	13.2	13.4	20.1	20.0	100

Straty te powinny być zrekompensowane w inny sposób, np. poprzez bardziej efektywne spalania

Zasilanie ogniw paliwowych gazem węglowym

- **Pierwszy program: lata 1950te, USA, węglanowe ogniwa paliwowe**
- **Testy polowe MCFC: do roku 2000, USA, Japonia**

Ogniwa paliwowe są

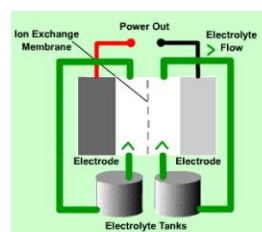
- z reguły zasilane paliwem gazowym (**WODOREM**)
- rzadziej paliwem płynnym (metanol, kwas mrówkowy)
- **uważano**, że efektywne zasilanie paliwem stałym jest bardzo trudne (wyjątek: ogniwo cynkowo-powietrzne)

Ogniwa galwaniczne

Ogniwa pierwotne

Akumulatory
 Klasyczne ←   → Ogniw przepływowe

Ogniwa paliwowe

Rozładowanie

Recykling!

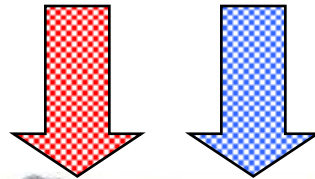
Trzeba naładować

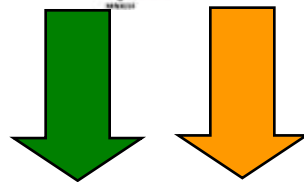
Nie rozładowuje się gdy paliwo i utleniacz dostarczane są do OP

Silniki spalania wewnętrznego   Ogniwa paliwowe

Paliwo   Utleniacz

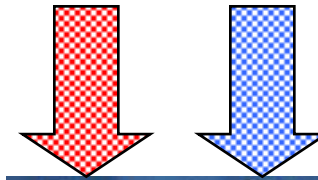

$\varepsilon = 0.12-0.20$

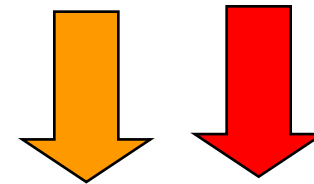

Praca mechaniczna   Ciepło

Paliwo   Utleniacz

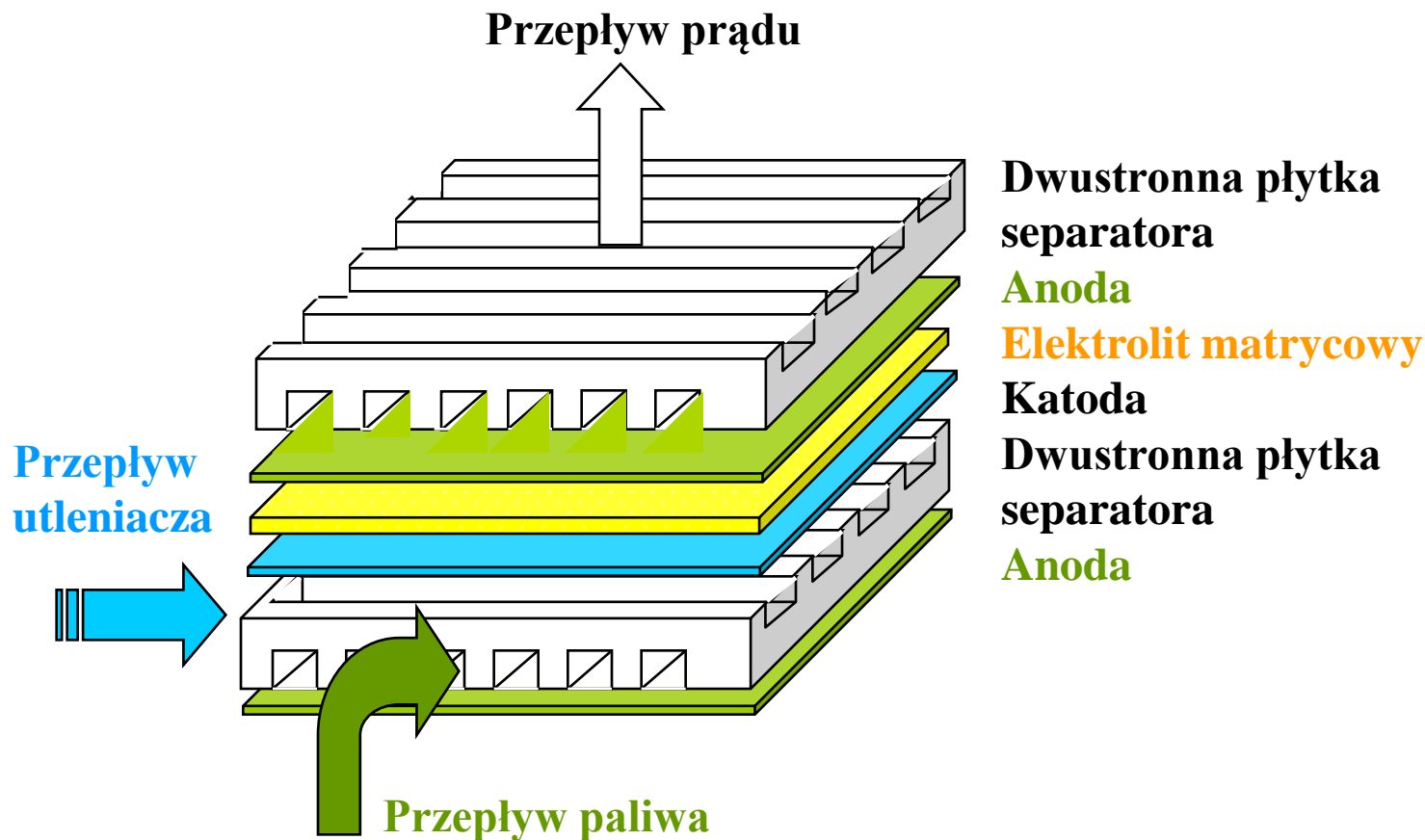

$\varepsilon = 0.35-0.65$

Ciepło   Elektryczność

Budowa ogniwa paliwowego płaskiego

Rodzaje ogniw paliwowych:

	Temperatura pracy	Paliwo
• alkaliczne	65-220°C	czyste H ₂
• polimerowe	90 °C	H ₂ , CH ₃ OH, CO<50 ppm
• z kwasem fosforowym	200-220 °C	H ₂ , CO<0.5%
• ze stopionymi węglanami	650 °C	H ₂ , CO
• stałotlenkowe	700-1000 °C	H ₂ , CO

Stacjonarne generatory prądu z ogniwami paliwowymi

Pure Cell 200 (UTC)

Typ OP: z kwasem fosforowym moc elektryczna 200 kW, zasilanie: gaz ziemny, cena: ok. 900 tys. USdol.

1. Reformer gazy ziemnego; 2. Ogniwo paliwowe, 3. Falownik, 4. Urządzenia kontrolne

Stacjonarne generatory prądu z ogniwami paliwowymi

Hot Module (MTU):

Typ OP: ze stopionymi węglanami, moc elektryczna 250 kW, zasilanie: gaz ziemny, cena: 3-5 mln EURO.

Tego typu ogniwa paliwowe mogą być zasilane gazem węglowym

Moduł MCFC w Guericke University Medical Institute w Magdeburgu

Moduł MCFC o mocy skalowalnej 250 kW do 2MW z wewnętrznym reformingiem gazu ziemnego

Stacjonarne generatory prądu z ogniwami paliwowymi

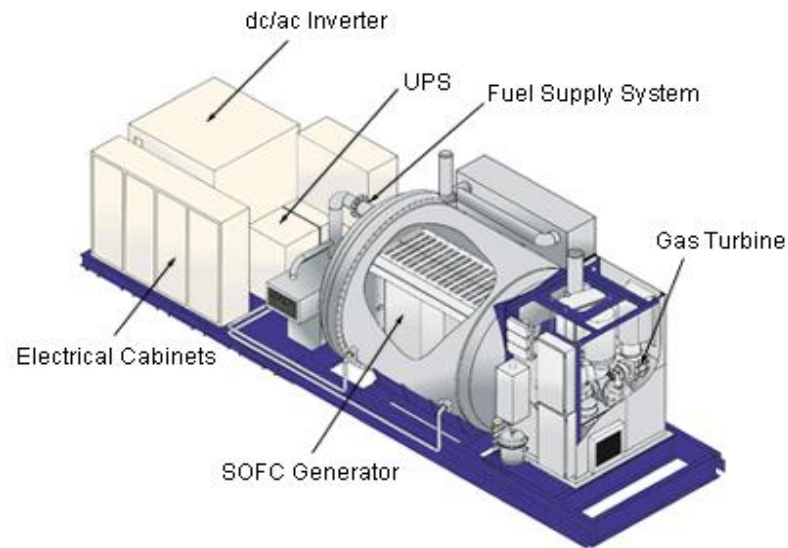
Siemens-Westinghouse: SOFC + Mikroturbina :

Typ OP: stałotlenkowe, moc elektryczna 200-300 kW, zasilanie: gaz ziemny, cena: 7-10 mln EURO.

Tego typu ogniwa paliwowe mogą być zasilane gazem węglowym

220kW

300 kW

Czy możliwe jest skonstruowanie ogniwa paliwowego z bezpośrednim utlenianiem węgla?

pomimo

- **trudności technologicznych z ciągłym dostarczaniem węgla jako paliwa do ogniwa**
- **powolną reakcją utleniania węgla**
- **ograniczeniem strefy reakcji węgla (kontaktu z elektrolitem)**

Szybkość utleniania (spalania) węgla dużo niższa niż szybkość utleniania (spalania) wodoru

Węgiel (utlenianie węgla i produktów pirolizy)   Wodór (utlenianie)

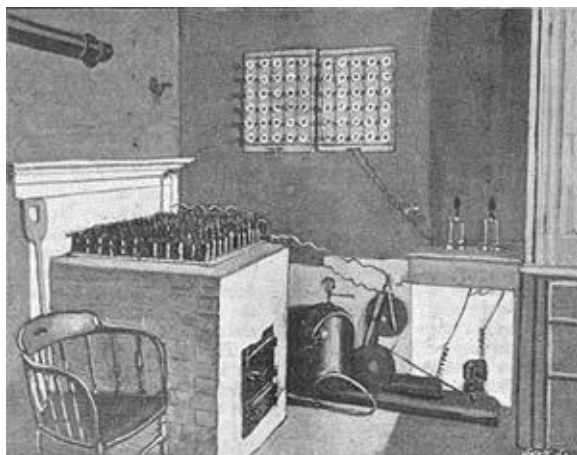
Samoistne procesy utleniania węgla → wysoka temperatura

Utlenianie węgla w OP → efektywne w OP wysokotemperaturowych

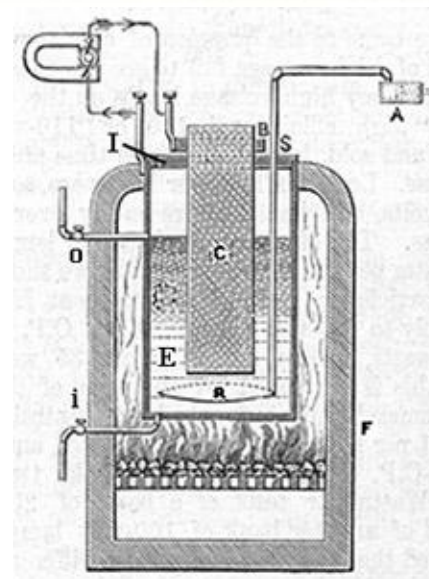
Układy odpowiednie dla ogniw paliwowych z bezpośrednim utlenianiem węgla

	Temperatura pracy	Paliwo
• alkaliczne	65-220°C	czyste H ₂
• polimerowe	90 °C	H ₂ , CH ₃ OH, CO<50 ppm
• z kwasem fosforowym	200-220 °C	H ₂ , CO<0.5%
• ze stopionymi węglanami	650 °C	H ₂ , CO
• stałotlenkowe	700-1000 °C	H ₂ , CO

Ogniwo Williama Jacquesa, 1896

- C: anoda węglowa
- E: elektrolit wodorotlenkowy (NaOH)
- A: pompa tłocząca powietrze
- Tygiel stalowy jako katoda

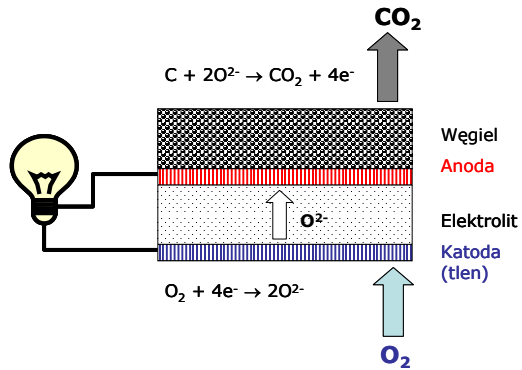

400-600°C

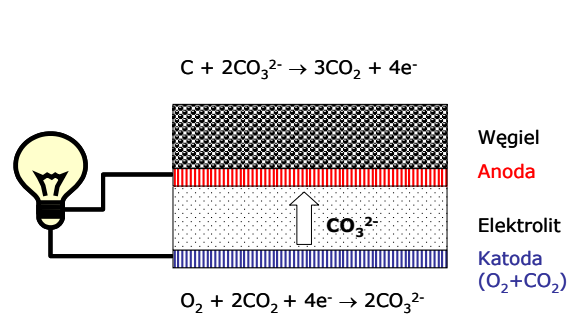
Przez długie lata uważano, że nie zachodzi w nim bezpośrednie utlenianie węgla do CO lub CO₂ a

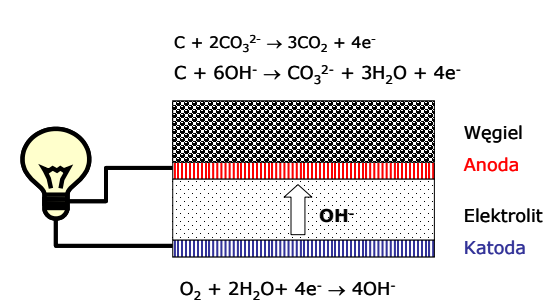
Obecnie prowadzone są badania nad następującymi ogniwami paliwowymi z bezpośrednim utlenianiem węgla

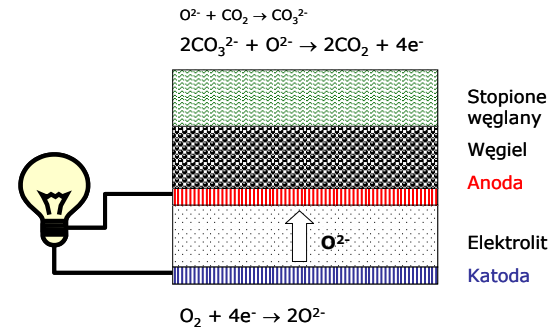
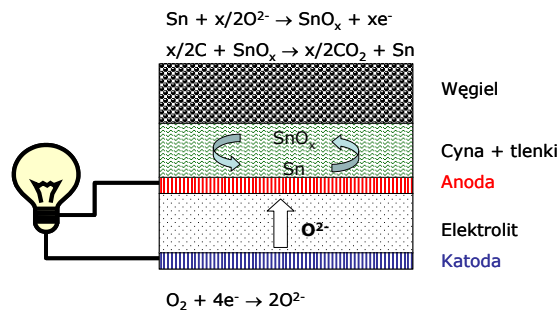
z elektrolitem tlenkowym

z elektrolitem węglanowym

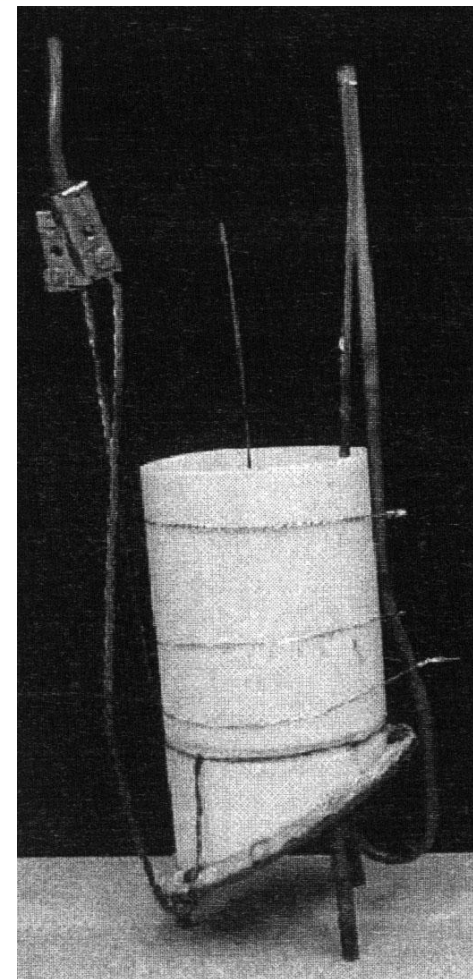
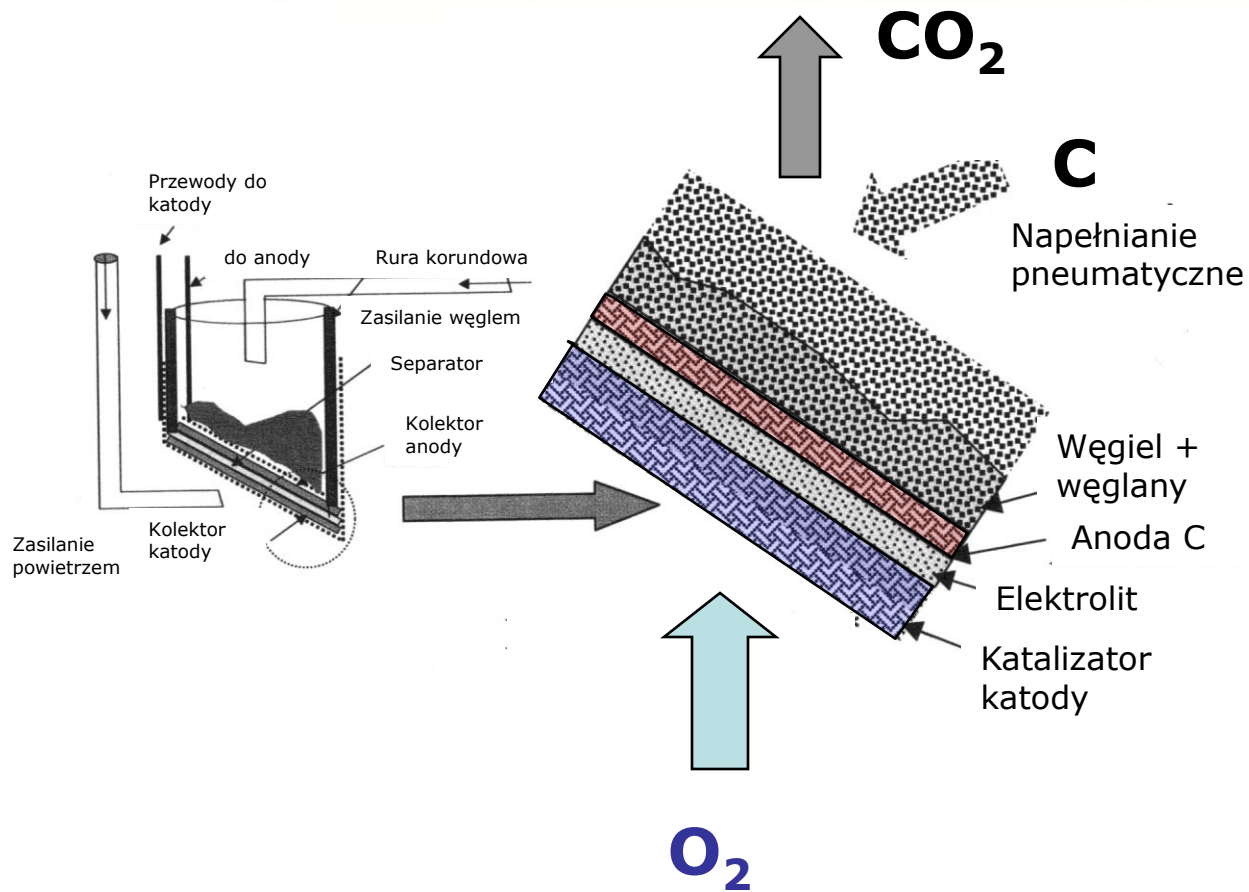
z elektrolitem zasadowym

tlenkowo-węglanowe

HYBRYDOWE: tlenkowo-metaliczne

Rozwiązania praktyczny: skala laboratoryyjna

Paliwo + O₂ → Spaliny + Energia

Węgiel	20.0 kWh l⁻¹
Wodór	2.4
Gaz ziemny	4.0
Benzyna	9.0
Olej napędowy	9.8

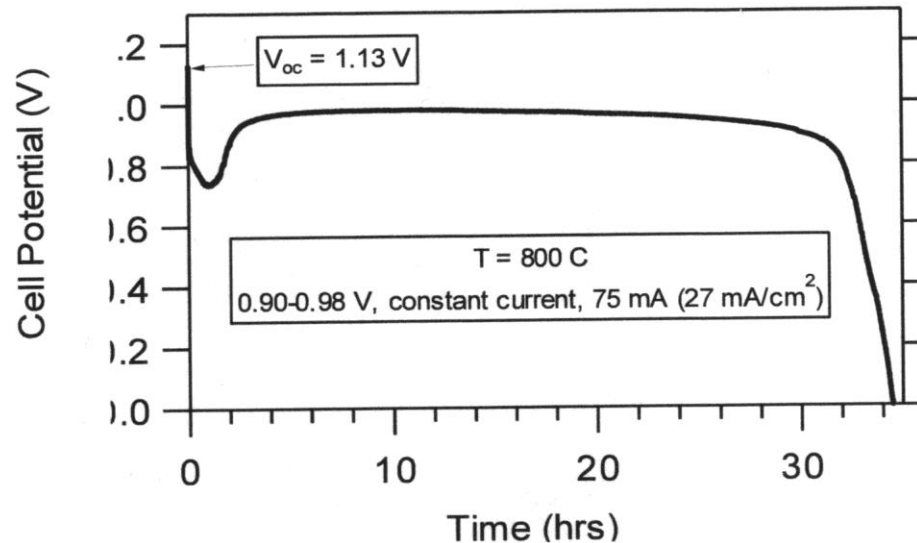
Zalety ogniwa paliwowego z bezpośrednim utlenianiem węgla: wysoka sprawność konwersji

$$\varepsilon = \varepsilon_{Th} \varepsilon_V \varepsilon_F U$$

Paliwo	ε_{Th}	ε_V	ε_F	U	ε
C	1.003	0.8	1.0	1.0	0.80
H₂	0.70	0.8	1.0	0.8	0.45 (0.35-0.65)
CH₄	0.895	0.8	1.0	0.8	0.57

Zalety ogniwa paliwowego z bezpośrednim utlenianiem węgla

- Brak zagrożenia wybuchem paliwa. Samoistna izolacja paliwa od atmosfery zewnętrznej.
- Pełna utylizacja paliwa. Stała aktywność paliwa.
- Stabilne napięcie ogniwa:

Wady ogniwa paliwowego z bezpośrednim utlenianiem węgla

- Trudny technicznie problem transportu paliwa do ogniwa (pneumatyczny lub na drodze pompowania)
- Konieczna praca z polaryzacją co najmniej 20 mV dla uniknięcia emisji CO
- Wpływ zanieczyszczeń węgla (np. siarką) i pozostałości (popioły) na pracę ogniwa
- Konieczność albo zasilania czystym węglem albo usuwania popiołów

Wnioski końcowe

- **Zasilanie ogniw paliwowych gazem węglowym: technologia wysoce zaawansowana – obecnie zbyt wysokie koszty inwestycyjne dla generatorów z ogniwami paliwowymi oraz ograniczony „czas życia” tych generatorów**
- **Ogniwo paliwowe z bezpośrednim utlenianiem węgla: skala laboratoryjna o dużych potencjalnych możliwościach rozwojowych**